

**Andrzej Tucki, Ewa Skowronek,
Renata Krukowska**

**Wielkość i zróżnicowanie bazy
noclegowej jako determinanta
popytu turystycznego w
województwie lubelskim**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 84, 395-407

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ANDRZEJ TUCKI

EWA SKOWRONEK

RENATA KRUKOWSKA

Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

WIELKOŚĆ I ZRÓŻNICOWANIE BAZY NOCLEGOWEJ JAKO DETERMINANTA POPYTU TURYSTYCZNEGO W WOJEWÓDZTWIE LUBELSKIM

Wprowadzenie

Przestrzeń geograficzna składająca się z elementów naturalnych (środowisko przyrodnicze) oraz antropogenicznych (środowisko antropogeniczne) stanowi źródło walorów turystycznych, które – odpowiednio przystosowane do obsługi ruchu turystycznego – mogą zmienić się w atrakcje, a następnie produkty turystyczne. W świetle literatury przedmiotu wszystkie działania zmierzające do przystosowania środowiska geograficznego dla potrzeb turystyki określone zostały jako zagospodarowanie turystyczne. Pojęcie zagospodarowania turystycznego pojmowane jest dwojako. W pierwszym podejściu analizuje się je jako działalność polegającą na¹:

- przystosowaniu do potrzeb ruchu turystycznego walorów turystycznych, elementów środowiska geograficznego stanowiących właściwy cel przestrzenny wyjazdów turystycznych;
- zapewnieniu możliwości dojazdu do obszarów, miejscowości i obiektów stanowiących cel wyjazdów turystycznych;

¹ O. Rogalewski, *Zagospodarowanie turystyczne*, WSiP, Warszawa 1974, s. 7.

- zapewnieniu turystom warunków niezbędnych do egzystencji w miejscu lub na szlaku będącym celem podróży (wyposażenie w odpowiednie urządzenia obsługowe, zaspokajające potrzeby noclegowo-żywnieniowe i rekreacyjne).

W drugim ujęciu zagospodarowanie turystyczne definiuje się jako wynik wspomnianej wyżej działalności określanej jako zespół urządzeń turystycznych (infrastruktura turystyczna lub baza materialna turystyki) stanowiących wyposażenie określonego obszaru, szlaku lub miejscowości i umożliwiających zaspokojenie potrzeb turystycznych².

Infrastrukturę turystyczną (bazę materialną turystyki) tworzą obiekty i urządzenia niezbędne dla obsługi uczestników różnych form turystyki. Zapewnia ona możliwość dojazdu do obszarów, miejscowości i obiektów stanowiących cel wyjazdów turystycznych oraz zapewnia turystom niezbędne warunki egzystencji w miejscu lub na szlaku będącym celem ich podróży.

W ramach bazy materialnej turystyki wyodrębnia się³: bazę noclegową, bazę żywnieniową (gastronomiczną), bazę komunikacyjną i bazę towarzyszącą.

W przytoczonych definicjach autorzy zwracają uwagę głównie na materialną stronę omawianych zagadnień. Współcześnie (powyższe opracowania pochodzą z lat 70. XX w.) uznaje się, że aspekt szeroko pojmowanego zagospodarowania turystycznego powinien obejmować również usługi⁴. Wynika to z faktu, że oprócz funkcjonowania urzędzeń trwałych, z punktu widzenia turystyki ważne są również elementy organizacji ruchu turystycznego – instytucje i związane z nimi usługi, które w wielu przypadkach stają się istotą danego urządzenia⁵.

W wyniku połączenia wszystkich powyższych podejść A. Kowalczyk i M. Derek podają, że termin zagospodarowanie turystyczne należy rozumieć jako „system połączonych ze sobą funkcjonalnie urządzeń turystycznych i usług

² J. Warszyńska, A. Jackowski, *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa 1978, s. 28–30.

³ *Tamże*, s. 30; O. Rogalewski, *op. cit.*, s. 12.

⁴ A. Kowalczyk, M. Derek, *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 18; A. Kowalczyk, *Podstawy turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 111–112; R. Faracik, R. Pawlusiński, *Usługi i zagospodarowanie turystyczne*, w: *Turystyka*, red. W. Kurek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 142–143.

⁵ G. Cazes, R. Lanuar, Y. Raynouard, *L'aménagement touristique, Que saisje*, Presses Universitaires de France, Paris 1993, za: A. Kowalczyk, M. Derek, *Zagospodarowanie...*, s. 18.

(...), które występują na określonym obszarze, powstałych w celu udostępnienia turystom walorów przestrzeni geograficznej, które służą zaspokojeniu szeroko rozumianych potrzeb turystyczno-rekreacyjnych człowieka”⁶.

W literaturze ekonomiki turystyki pojęcie to definiowane jest jeszcze inaczej. Według W.W. Gaworeckiego⁷ należy je rozpatrywać w kontekście dóbr turystycznych, komplementarnych w stosunku do walorów turystycznych. Zagospodarowanie turystyczne to urządzenia turystyczne zdolne do obsługi turystów. A. Panasiuk definiuje zagospodarowanie turystyczne jako zespół urządzeń i instytucji będących bazą materialną i organizacyjną rozwoju turystyki⁸.

Jak wynika z literatury przedmiotu, najistotniejszym elementem zagospodarowania turystycznego (infrastruktury turystycznej, bazy materialnej turystyki) jest baza noclegowa. Zapewniając turyście nocleg wraz z urządzeniami sanitarnymi, warunkuje z jednej strony rozwój funkcji turystycznej obszaru, z drugiej zaś – umożliwia uprawianie podstawowych rodzajów turystyki⁹. W związku z tym dość powszechnie uznawana jest za główny wskaźnik zdolności recepcyjnej danego obszaru¹⁰ oraz czynnik popytu turystycznego¹¹.

Według W. Hunzikera i K. Krapfa popyt turystyczny jest „sumą dóbr turystycznych, usług i towarów, które turyści są skłonni nabyć przy określonym poziomie cen”¹². UNWTO wyodrębniając czynniki popytu turystycznego, podzieliła je na trzy główne grupy:

- ekonomiczne;
- społeczno-psychologiczne;
- podażowe.

Bazę noclegową, obok polityki turystycznej i transportu, zaklasyfikowano do grupy czynników podażowych oddziałujących na popyt turystyczny.

⁶ A. Kowalczyk, M. Derek, *Zagospodarowanie...*, s. 18.

⁷ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 122.

⁸ *Ekonomika turystyki*, red. A. Panasiuk PWN, Warszawa 2006, s. 114.

⁹ O. Rogalewski, *op. cit.*, s. 51.

¹⁰ *Zagospodarowanie turystyczne rejonu Tucholi*, red. M. Drzewiecki, Instytut Turystyki, Warszawa 1976, s. 5.

¹¹ D. Milewski, *Popyt turystyczny*, w: *Ekonomika turystyki*, red. A. Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 99–102.

¹² *Za: Tamże*, s. 79.

Według *Ustawy o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 r.* obiekty noclegowe – ze względu na różną wielkość, stopień wyposażenia, poziom kwalifikacji personelu oraz odmienny zakres świadczonych usług – dzielą się na: hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, schroniska, pola biwakowe. Oprócz obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania rozwój turystyki warunkuje także baza tzw. sektora prywatnego, tj. kwatery prywatne oraz agroturystyka.

Sposób zagospodarowania danego obszaru jest uzależniony od rodzajów występujących walorów turystycznych, ale także motywów podróżowania, co przekłada się bezpośrednio na inwestycje okołoturystyczne, celem zaspokojenia popytu. Region lubelski na mapie geografii czasu wolnego zarówno w starszych, jak i nowszych opracowaniach turystycznych wydaje się być stosunkowo atrakcyjny turystycznie jako obszar destynacji turystycznej¹³, przy czym jego potencjał turystyczny podlega dużemu zróżnicowaniu przestrzennemu¹⁴. W świetle literatury przedmiotu¹⁵ za obszary najatrakcyjniejsze turystycznie na tym obszarze uznaje się: Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie, Roztocze oraz trójkąt turystyczny Kazimierz Dolny–Nałęczów–Puławy.

Celem artykułu jest charakterystyka i ocena wielkości bazy noclegowej jako elementu zagospodarowania turystycznego i czynnika popytu turystycznego województwa lubelskiego. Materiałami źródłowymi, które zostały wykorzystane do analiz, są dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) oraz materiały opublikowane przez Instytut Turystyki (IT) w Warszawie. Dla scharakteryzowania natężenia badanych zjawisk wykorzystano metody statystyki opisowej.

¹³ A. Tucki, *Walory turystyczne Lubelszczyzny w świetle regionalizacji turystycznych Polski*, Zeszyty Naukowe WSS-P 2006, nr 1, s. 133–140.

¹⁴ A. Tucki, *Potencjał turystyczny regionu lubelskiego*, „Annales UMCS, sec. B.” 2009, vol. LXIV, s. 11–18.

¹⁵ *Tamże*; A. Świeca, *Possibilities for the development of tourism in the Lublin region*, w: *Tourism: Theory – Conditions – Experiences*, Józef Piłsudski Academy of Physical Education in Warsaw, red. G. Godlewski, M. Bochenek, Warsaw-Biała Podlaska 2007, s. 69–98; *Strategia rozwoju produktów turystyki kulturowej i kwalifikowanej w województwie lubelskim*, Instytut Turystyki, Warszawa-Lublin 2008.

1. Struktura i wielkość bazy noclegowej województwa lubelskiego

W świetle danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na terenie Lubelszczyzny w roku 2010 funkcjonowały 322 obiekty noclegowe (wzrost w stosunku do 2004 roku, tj. momentu wejścia Polski do struktur unijnych o około 16%), które dysponowały liczbą 20 307 miejsc, z tego około 60% do wykorzystania w ciągu całego roku. W skali kraju region lubelski posiada stosunkowo słabo rozwiniętą bazę noclegową (4,5% obiektów w Polsce, 3,3% krajowej liczby miejsc) (tabela 1). Dla porównania należy przypomnieć, że województwo lubelskiego zajmuje 8% powierzchni kraju, a zamieszkuje je 5,8% ludności Polski.

W strukturze bazy noclegowej w 2010 roku, uwzględniającej liczbę miejsc noclegowych w poszczególnych rodzajach, największy udział posiadały ośrodki wczasowe – 18,2% i hotele – 18,1%; obiekty te pod względem pojemności bazy wyraźnie przeważały w województwie. Najmniejszy udział w 2010 roku przypadł domom wycieczkowym i domom pacy twórczej (odpowiednio – 0,2 i 1,0%). Podczas inwentaryzacji bazy noclegowej na analizowanym terenie nie stwierdzono trzech rodzajów obiektów wspólnych dla kraju – schronisk, schronisk młodzieżowych oraz hosteli (tabela 1).

Dla ruchu turystycznego krajowego lub międzynarodowego podstawowe znaczenie mają obiekty hotelowe, tzn.: hotele, motele i pensjonaty. Na analizowanym obszarze wykazano 69 tego typu obiektów (wzrost w stosunku do 2003 roku¹⁶ o około 75%), w tym 49 hoteli, dziewięć moteli i 11 pensjonatów. Baza typu hotelowego stanowiła 13,8% udział obiektów tego segmentu w kraju, przy czym największy udział odnotowały motele. Do obiektów noclegowych o najwyższym standardzie, posiadających kategorię należą: hotele (pięć cztero-gwiazdkowych, 24 trzygwiazdkowe), pensjonaty (jeden trzygwiazdkowy i trzy dwugwiazdkowe)¹⁷.

¹⁶ A. Świeca i in., *Possibilities...*

¹⁷ Niepublikowane materiały Departamentu Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego (stan na 1.01.2011).

Tabela 1

Struktura bazy noclegowej w województwie lubelskim w 2010 roku według rodzajów obiektów

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów			Miejsca noclegowe ogółem			Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	
	P ¹	L ²	%	P	L	%	P	L
obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania	7206	322	4,5	610111	20307	3,3	34,3	33,3
hotele	1796	49	2,7	176035	3667	2,1	33,8	32,1
motele	123	9	7,3	4665	379	8,1	27,9	18,7
pensjonaty	293	11	3,8	12746	456	3,6	25,5	18,3
inne obiekty hotelowe	1011	48	4,7	47521	2438	5,1	26,8	21,4
domy wycieczkowe	52	1	1,9	4185	45	1,1	30,5	72,2
schroniska	60	0	0,0	2872	0	0,0	19,0	–
schroniska młodzieżowe	49	0	0,0	2900	0	0,0	29,0	–
szkolne schroniska młodzieżowe	261	38	14,6	14471	1493	10,3	24,1	22,8
ośrodki wczasowe	1154	56	4,9	122141	3691	3,0	37,0	42,1
ośrodki kolonijne	100	6	6,0	13943	691	5,0	45,0	74,1
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	494	28	5,7	50277	1605	3,2	29,0	26,5
hostele	71	0	0,0	3266	0	0,0	39,2	–
domy pracy twórczej	37	2	5,4	1862	193	10,4	29,9	30,7
zespoły domków turystycznych	365	16	4,4	21489	1005	4,7	31,2	42,3
kempingi	121	4	3,3	19561	355	1,8	24,0	15,0
pola biwakowe	193	7	3,6	21441	580	2,7	12,8	16,0
zakłady uzdrowiskowe	159	4	2,5	31972	1241	3,9	73,1	82,5
pozostałe obiekty niesklasyfikowane	831	43	5,2	56027	2468	4,4	28,8	22,5
obiekty prywatne (kwatery prywatne i agroturystyczne)	23718	705	3,0	324506	7866	2,4	–	–

¹ dane dla Polski; ² dane dla województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Instytutu Turystyki.

Wśród pozostałych obiektów zakwaterowania zbiorowego odnotowano ośrodki wczasowe, szkolne schroniska młodzieżowe oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe i zespoły ogólnodostępnych domków letniskowych. Pod względem liczby obiektów przeważają ośrodki wczasowe (56 obiektów) i szkolne schroniska młodzieżowe (38). Mają one podstawowe znaczenie dla

turystyki czasowo-pobytowej, tak rodzinnej, jak i młodzieżowej. W kraju pod względem udziału obiektów noclegowych zdecydowanie wyróżniają się szkolne schroniska młodzieżowe, których udział w roku 2010 osiągnął poziom 14,6%. Baza uzdrowskowa w regionie lubelskim jest stosunkowo niewielka – w 2010 roku liczyła tylko cztery obiekty w uzdrowisku Nałęczów¹⁸ i Krasnobród – co stanowiło 2,5% obiektów kraju i 3,9% miejsc noclegowych tego rodzaju. W skali regionu liczba sanatoryjnych miejsc noclegowych stanowiła 6,1% bazy regionu lubelskiego.

Poziom rozwoju bazy noclegowej sektora prywatnego na Lubelszczyźnie oceniono nieco niżej. Obiekty noclegowe prywatne, pomimo że liczbowo przewyższają dwukrotnie sektor komercyjny województwa, w skali kraju stanowią 3% (705) wszystkich obiektów tego typu. Miejsca noclegowe w bazie tego sektora stanowią 1/3 miejsc komercyjnych (około 7000), co związane jest z ich pojemnością usługową/wielkością obiektu.

Analizując dane liczbowe przedstawione w tabeli, można obliczyć wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych, który daje pewien obraz popytu turystycznego i poziomu rozwoju przestrzeni turystycznej Lubelszczyzny. W świetle wyników przeprowadzonych analiz wartość ww. wskaźnika dla regionu lubelskiego wynosi 33,3. Jest on nieco mniejszy, niż przeciętna wartość wskaźnika obliczona dla kraju (34,4). W zakresie obserwowanych rodzajów obiektów bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania zaznaczyły się duże różnice w obliczonych wielkościach. Największym stopniem wykorzystania miejsc noclegowych charakteryzują się zakłady uzdrowskowe (wskaźnik 82,5 przy średniej dla kraju 73,1). Wielkość ta wynika z charakteru bazy noclegowej uzdrowskowej, która jest wykorzystywana w ciągu całego roku. Stosunkowo wysokie wielkości wskaźnika obliczono dla ośrodków kolonijnych i domów wycieczkowych (odpowiednio 74,1 i 72,2). Należy zaznaczyć, że wielkości te były dwukrotnie większe od danych zestawionych dla kraju. Podwyższone i większe od krajowych zestawiono wielkości wskaźników w ośrodków czasowych i zespołów domków turystycznych. W przypadku obiektów typu hotelarskiego (hotel, motel, pensjonat) wartości obliczonych wskaźników były ogólnie nieco niższe od średniej krajowej; najmniejsze różnice, co należy ocenić pozytywnie, zestawiono dla hoteli.

¹⁸ Według danych Zakładu Leczniczego Uzdrowisko Nałęczów S.A. na rok 2011 – siedem obiektów z liczbą miejsc noclegowych powyżej 700.

2. Wewnętrzne zróżnicowanie bazy noclegowej według powiatów

Biorąc pod uwagę obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania położone na terenie województwa lubelskiego i ich przestrzenną lokalizację, można zauważyć nierównomierny rozkład obiektów w poszczególnych powiatach pod względem liczby. Cztery miasta na prawach powiatu, tj. Biała Podlaska, Chełm, Lublin i Zamość, skupiają łącznie 62 obiekty – 19% ogółu (tabela 2). Pozostałe powiaty ze stosunkowo dużą ilością obiektów to: włodawski i puławski (po 46 obiektów) oraz zamojski (25 obiektów). Oznacza to, że w siedzibach głównych miast (dawnych miast wojewódzkich) oraz trzech najatrakcyjniejszych turystycznie powiatach w końcu 2010 roku funkcjonowało łącznie 179 obiektów noclegowych, tj. ponad 56% obiektów w województwie. Struktura ta wskazuje, że w wielu obszarach regionu występuje znikoma oferta bazy noclegowej lub pojedyncze obiekty; jako przykład można tu wskazać powiaty: kraśnicki (1) czy krasnostawski (3).

Posługując się wskaźnikiem miejsc noclegowych, można zauważyć, że rozkład ten zasadniczo nie ulega większej zmianie. Miasta na prawach powiatu oferują około 4,4 tys. miejsc noclegowych ONZZ (około 20% bazy województwa), a trzy kolejne powiaty o największej liczbie miejsc, tj., puławski, włodawski i zamojski, – 8,3 tys. (38%). Na pozostałe obszary przypada 7,6 tys. miejsc noclegowych, tj. 28%. Do największych należy oferta powiatu puławskiego – 4,1 tys. miejsc (20,2%), włodawskiego – 2,7 tys. (13,3%), miasta Lublin – 2,4 tys. (11,8%), powiatu zamojskiego – 1,5 tys. miejsc (7,4%), miasta Zamość – 1,3 tys. (5,9%) i powiatu lubartowskiego – około 1,2 miejsc noclegowych (5,9%).

Do najskromniejszych zalicza się baza powiatu kraśnickiego – 34 miejsca, ryckiego – 82 miejsca i radzyńskiego – 93 miejsca. Bardzo skromna jest także baza w powiatach: krasnostawskim, świdnickim i radzyńskim; liczba miejsc tam oferowanych nie przekracza 100 (tabela 2).

Uzupełnieniem bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania jest sektor prywatny. Analiza ilościowa i przestrzenna prywatnej bazy noclegowej została przeprowadzona przy wykorzystaniu materiałów Instytutu Turystyki. Zgromadzone dane dotyczyły liczby i pojemności kwater prywatnych i agroturystycznych.

Tabela 2

Wielkość bazy noclegowej w powiatach województwa lubelskiego

Jednostka terytorialna	Liczba obiektów				Miejsca noclegowe			
	OZZ	OP	Σ	% woj.	OZZ	OP	Σ	% woj.
bialski	22	54	76	7,4	910	617	1527	5,4
biłgorajski	9	28	37	3,6	329	249	578	2,1
chełmski	7	17	24	2,3	433	135	568	2,0
hrubieszowski	4	19	23	2,2	175	151	326	1,2
janowski	9	8	17	1,7	869	40	909	3,2
krasnostawski	3	14	17	1,7	113	121	234	0,8
kraśnicki	1	15	16	1,6	34	59	93	0,3
lubartowski	20	26	46	4,5	1190	237	1427	5,1
lubelski	8	32	40	3,9	203	320	523	1,9
łęczyński	5	20	25	2,4	268	181	449	1,6
łukowski	6	10	16	1,6	255	92	347	1,2
opolski	4	11	15	1,5	189	87	276	1,0
parczewski	16	12	28	2,7	812	111	923	3,3
puławski	46	190	236	23,0	4131	2103	6234	22,1
radzyński	7	7	14	1,4	93	99	192	0,7
rycki	4	3	7	0,7	82	62	144	0,5
świdnicki	4	5	9	0,9	136	77	213	0,8
tomaszowski	14	39	53	5,2	852	497	1349	4,8
włodawski	46	70	116	11,3	2737	783	3520	12,5
zamojski	25	102	127	12,4	1508	1046	2554	9,1
Biała Podlaska	9	14	23	2,2	685	534	1219	4,3
Chełm	6	3	9	0,9	545	92	637	2,3
Lublin	30	3	33	3,2	2452	59	2511	8,9
Zamość	17	3	20	1,9	1306	114	1420	5,0
LUBELSKIE	322	705	1027	100	20307	7866	28173	100

OZZ – obiekty zakwaterowania zbiorowego; dane GUS za 2010 rok, OP– obiekty prywatne obejmujące kwatery prywatne i agroturystyczne; dane IT za 2007 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS i IT.

Aktualnie na terenie województwa znajduje się 705 obiektów noclegowych sektora prywatnego, które łącznie dysponują 7866 miejscami noclegowymi, w tym aż 5842 miejscami do wykorzystania w ciągu całego roku. Sektor ten stanowi 40% bazy komercyjnej województwa. Obszarami z największą liczbą tego typu obiektów są: powiat puławski – 190 i zamojski – 102 obiekty. Nieco mniej obiektów zinwentaryzowano w powiatach: włodawskim (70), bialskim (54), tomaszowskim (39), lubelskim (32), biłgorajskim (28) i lubartow-

skim (26). Liczba prywatnych obiektów noclegowych na pozostałych obszarach nie przekracza 20 (tabela 2).

Tabela 3

Sezonowość bazy województwa lubelskiego

Jednostka terytorialna	Miejsca noclegowe całoroczne					
	OZZ	l. miejsc (%)	OP	l. miejsc (%)	Σ	l. m.nocleg.(%)
białski	637	70,0	367	59,5	1004	65,7
biłgorajski	264	80,2	203	81,5	467	80,8
chełmski	125	28,9	81	60,0	206	36,3
hrubieszowski	175	100,0	112	74,1	287	88,0
janowski	249	28,7	20	50,0	269	29,6
krasnostawski	113	100,0	78	64,5	191	81,6
kraśnicki	34	100,0	44	74,6	78	83,9
lubartowski	298	25,0	168	70,9	466	32,7
lubelski	203	100,0	305	95,3	508	97,1
łęczyński	42	15,7	161	89,0	203	45,2
łukowski	205	80,4	32	34,8	237	68,3
opolski	164	86,8	59	67,8	223	80,8
parczewski	110	13,5	105	94,6	215	23,3
puławski	3931	95,2	1761	83,7	5692	91,3
radzyński	73	78,5	99	100,0	172	89,6
rycki	75	91,5	62	100,0	137	95,1
świdnicki	136	100,0	77	100,0	213	100,0
tomaszowski	106	12,4	365	73,4	471	34,9
włodawski	199	7,3	340	43,4	539	15,3
zamojski	826	54,8	610	58,3	1436	56,2
Biała Podlaska	685	100,0	534	100,0	1219	100,0
Chełm	545	100,0	92	100,0	637	100,0
Lublin	2200	89,7	53	89,8	2253	89,7
Zamość	745	57,0	114	100,0	859	60,5
LUBELSKIE	12140	59,8	5842	74,3	17982	63,8

OZZ – obiekty zakwaterowania zbiorowego; dane GUS za 2010 rok, OP – obiekty prywatne, obejmujące kwatery prywatne i agroturystyczne; dane IT za 2007 rok;

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Instytutu Turystyki.

W 2007 roku na analizowanym obszarze liczba miejsc noclegowych sektora prywatnego wahała się od 40 do 2103; zaznaczyło się przy tym duże zróżnicowanie przestrzenne zjawiska.

W zakresie liczby miejsc noclegowych wyróżniającym się jest powiat puławski z liczbą miejsc (2103) dwukrotnie większą od kolejnego powiatu – zamojskiego (1046). W kolejnych trzech powiatach liczba miejsc noclegowych oscylowała wokół 500 – powiat włodawski (783), powiat bialski (6170, Biała Podlaska (534), powiat tomaszowski (497). Powiaty dysponujące największą prywatną bazą noclegową nawiązują do najatrakcyjniejszych turystycznie obszarów Lubelszczyzny: trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny–Nałęczów–Puławy, Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego i Rostocza. Łącznie w wymienionych powiatach pojemność bazy sektora prywatnego przekracza 70% ogółu miejsc w województwie lubelskim. Obszary, na których rozwój sektora prywatnego w tym zakresie jest najmniejszy, to powiaty: janowski (40 miejsc noclegowych), kraśnicki (59), miasto Lublin (59), powiat rycki (62) i świdnicki (77). W przypadku powiatów kraśnickiego, świdnickiego i ryckiego potwierdza się opinia o względnie niewielkim potencjale turystycznym tych obszarów i małym zaangażowaniu społeczności lokalnych w rozwój lokalnych usług turystycznych. Baza noclegowa miasta Lublin opiera się głównie o sektor komercyjny, co jest zjawiskiem prawidłowym w zakresie rozwoju przestrzeni turystycznej dużego miasta.

Możliwości recepcyjne województwa lubelskiego analizowano również pod kątem możliwości rozwoju zjawisk turystycznych w ciągu całego roku. Przeprowadzone analizy pokazują, że w przypadku sektora komercyjnego udział miejsc całorocznych w 2010 roku wyniósł 59,8%. Dla obiektów sektora prywatnego wartość wskaźnika była wyższa i wynosiła 74,3%.

Do całorocznej obsługi turystów przystosowane są obiekty w powiatach: hrubieszowskim, krasnostawskim, kraśnickim, lubelskim, świdnickim, a także w Białej Podlaskiej i Chełmie. Należy jednak podkreślić, że udział zlokalizowanej tam bazy noclegowej w zakresie liczby obiektów i miejsc noclegowych na tle Lubelszczyzny jest niewielki (tabela 3). Analizując sektor bazy prywatnej w zakresie powyższych wskaźników, można zauważyć nieco inny rozkład przestrzenny zjawiska. Wszystkie obiekty w powiatach: radzyńskim, ryckim, świdnickim oraz miastach: Białej Podlaskiej, Chełmie i Zamościu przystosowane są do całorocznej obsługi turystów (tabela 3).

Uwagi końcowe

Powyższe rozważania skłaniają do następujących wniosków:

1. Baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania w województwie lubelskim jest zróżnicowana jakościowo i przestrzennie. W stosunku do zajmowanej powierzchni, potencjału ludnościowego oraz posiadanych wysokich walorów przyrodniczych i kulturowych jest słabo rozwinięta w skali kraju.
2. Wśród obiektów noclegowych przeważają ośrodki wczasowe, hotele, inne obiekty hotelowe oraz szkolne schroniska młodzieżowe. Miejsca noclegowe w ww. obiektach w 2010 roku stanowiły ponad połowę bazy noclegowej regionu lubelskiego. Zróżnicowanie standardu obiektów umożliwia ich wykorzystanie przez różne segmenty rynku.
3. Dla ruchu turystycznego krajowego lub międzynarodowego podstawowe znaczenie mają obiekty hotelowe, tzn. hotele, motele i pensjonaty. Na analizowanym obszarze wykazano 69 tego typu obiektów; ich liczba w ostatnich siedmiu latach trzykrotnie wzrosła.
4. Poziom rozwoju bazy noclegowej sektora prywatnego na Lubelszczyźnie oceniono nieco niżej. Obiekty noclegowe prywatne liczbowo przewyższają dwukrotnie sektor komercyjny województwa, natomiast miejsca noclegowe tego sektora stanowią 1/3 miejsc komercyjnych.
5. W świetle wyników przeprowadzonych analiz wartość wskaźnika stopnia wykorzystania miejsc noclegowych dla regionu lubelskiego wyniosła 33,3 i była nieco niższa od przeciętnej wartości wskaźnika obliczonej dla kraju (34,4). Największym stopniem wykorzystania miejsc noclegowych charakteryzowały się zakłady uzdrowiskowe. W przypadku obiektów typu hotelarskiego (hotel, motel, pensjonat) wartości obliczonych wskaźników były ogólnie nieco niższe od średniej krajowej.
6. Badania wykazały nierównomierny rozkład bazy noclegowej w województwie w aspekcie liczby miejsc noclegowych i ich rozkładu przestrzennego. Główne miasta regionu, tj.: Biała Podlaska, Chełm, Lublin, Zamość oferują łącznie około 20% miejsc noclegowych województwa, z czego połowa przypada na Lublin. Wyróżniającymi się pod tym względem obszarami wiejskimi są powiaty: puławski, włodawski, zamojski i lubartowski. Pojemność bazy noclegowej tych terenów to prawie połowa (48%) bazy województwa.

7. Rozkład przestrzenny bazy noclegowej w województwie nawiązuje do rozmieszczenia najważniejszych walorów turystycznych i zróżnicowania wielkości potencjału turystycznego. Największa koncentracja obiektów noclegowych związana jest z regionem turystycznym Roztocza, Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego oraz trójkątem turystycznym Kazimierz Dolny–Nałęczów–Puławy.
8. Największy udział miejsc noclegowych do wykorzystania w ciągu całego roku oferują miasta na prawach powiatu: Biała Podlaska, Chełm i Lublin oraz powiaty: świdnicki, puławski i lubelski. Zdecydowanie sezonowy charakter posiada baza powiatu włodawskiego, parczewskiego, janowskiego. Są to typowe obszary turystyki wczasowo-pobytowej.

**QUANTITY AND DIVERSITY OF TOURIST
ACCOMMODATION AS A DETERMINANT FOR TOURISM
DEMAND. THE LUBLIN VOIVODSHIP CASE STUDY**

Summary

The main purpose of the paper is to analyze the quantity and geographical differentiation of tourist accommodation facilities. The subject of detailed analyses were number of accommodation facilities, beds and their geographical differentiation in poviats. The results showed that the largest capacity of tourist facilities was calculated for holiday sites and hotels. The regions of high quantity of tourist accommodation are Roztocze, Włodawa-Łęczna Lakeland and tourist triangle Kazimierz Dolny-Nałęczów-Puławy – areas of highly rated tourist resources of the Lublin region.

Translated by Andrzej Tucki